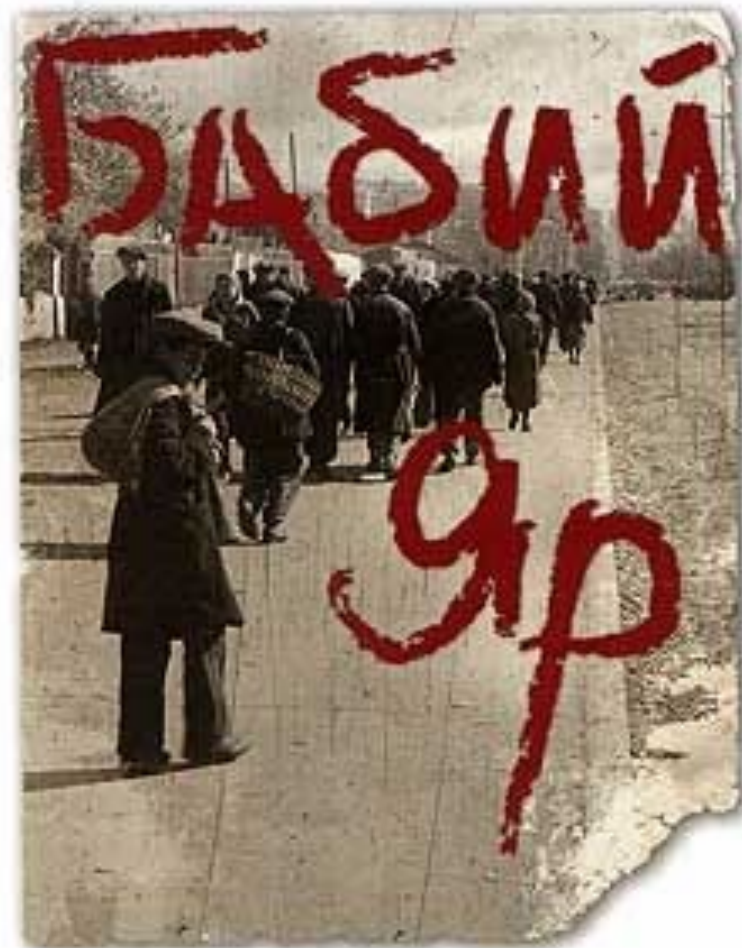

**29 ВЕРЕСНЯ -
ТРАГЕДІЯ
БАБИНОГО ЯРУ**

Анатолий Кузнецов

Роман-документ

Бабин Яр

**Бабин Яр. 26.09.1943.
Аерофотозйомка Люфтваффе**

Оголошення
німецьких
окупаційних
властей
вересня
1941 року

Все жи́ды города Кіева и его окрестностей должны явиться в понедельник 29 сентября 1941 года к 8 часам утра на угол Мельниковой и Доктеривской улиц (возле кладбищ).

Взять с собой документы, деньги и ценные вещи, а также теплую одежду, белье и пр.

Кто из жидов не выполнит этого распоряжения и будет найден в другом месте, будет расстрелян.

Кто из граждан проникнет в оставленные жидами квартиры и присвоит себе вещи, будет расстрелян.

Історія свідчить

- Під час Другої світової війни німці вважали вилучення жидівського золота за воєнну контрибуцію. У липні 1941 року лише у Львові у жидів було відібрано майже 5 тонн золота. Це саме німці робили у Лодзі, Варшаві, Вільні, в кожному великому місті України. У Львові німці зробили для жидів гето, тож з міста їх не вивозили, як це робили в Києві, де створення такого гето не планували, напевно через невелику кількість жидів, що залишилися, адже в них був час щоб евакуватися.
- Німці наказали роздягатися і полишити речі для того щоб провести санобробку і заодно випороти все золото з їхнього одягу та забрати коштовності з клунків. Після того повели на станцію «Товарна», де вже стояли підготовлені вагони, якими їх вивезли, мабуть, до колгоспів західної Белорусії або спустошеного Мінська.
- Зайві речі, які деякі євреї привозили підводами і навіть вантажівками, поскидали в яри Бабиного Яру. Ілья Левітас згадує, що він разом із товаришами по навчанню в школі № 10 з 1945 р. неодноразово бували в Бабиному Яру, і відрами збирали все, що там можна було знайти. «В основному це були предмети побуту: портсигари, мундштуки, ложки, приколки, монети, гудзики, гребінці, шпильки та ін. Все це ми здавали в автолавки, яка стояли на самому Яру, там де він перетинається перетині з Кирилівським Яром, і нам платили за все по три-п'ять рублів», — пише він. Речі знаходили, а трупи — ні.

**Убитый на поребрике тротуара.
Расположение: правая сторона ул. Победы.
Киевляне идут в сторону т. н. Евбаза
(Еврейского базара).**

Хід киян до місця знищення

Перед знищенням

В очікуванні смерті

массовые убийства 1941-1943гг.

массовые убийства 1941-1943гг.

массовые убийства 1941-1943гг.

массовые убийства 1941-1943гг.

массовые убийства 1941-1943гг.

**Військовополонені засипають землею ділянку
Бабиного Яру, де лежать розстріляні євреї.**

Жовтень, 1941 р.

Історія Бабиного Яру в минулому сторіччі, зокрема в часи Другої світової війни страшна і повчальна. Десятки тисяч жертв - це реальна ціна за людську безвідповідальність і маніакальне бажання панувати над світом. Водночас - це повчальний урок для нинішнього покоління, яке має знати усю правду про одну з найбільших трагедій людства.

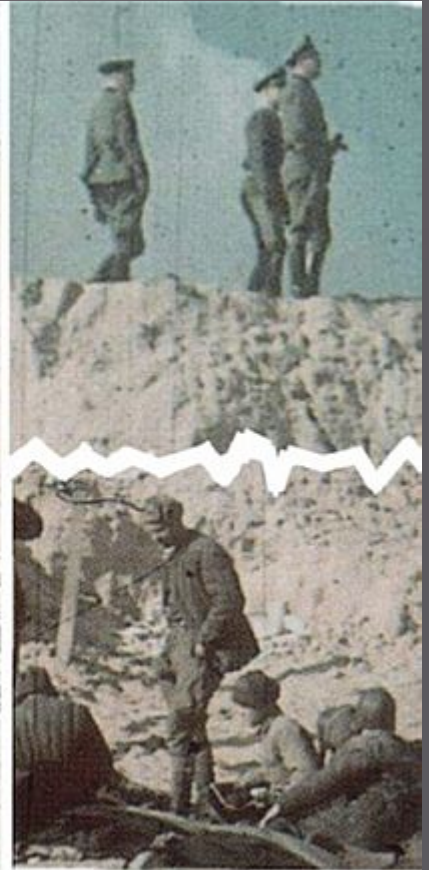
Бабин Яр. Есесівці риються у речах розстріляних євреїв. Жовтень, 1941 р

**Бабин Яр. Есесівці риють у
речах розстріляних євреїв.
Жовтень, 1941 р**

Бабин Яр. Речі розстріляних євреїв. Жовтень, 1941 р.

Кореспонденти радянських та закордонних газет у Бабиному яру. Листопад 1943 р. Фото Казимира Лішка

- З певного часу в різних закордонних публікаціях, присвячених темі Бабиного Яру, стали з'являтися фотографії трупів, що лежать на вулицях Києва, та радянських військовополонених, які стоять з лопатами на дні великого яру. У підписах під цими знімками зазначалося, що то лежать євреї, які йшли до Бабиного Яру восени 1941 року, а полонені розкопують трупи для їх спалення восени 1943 року

Документи свідчать

- У самому Яру знищили декількох священнослужителів і монахинь, серед яких Архімандрит Вишняков, протоієрей Павло. До Бабиного Яру постійно курсували «душогубки» - спеціальні машини, обладнані так, щоб спрацьовані бензинові випари потрапляли до кузова, у якому перебували люди. За кілька хвилин руху машини у кузові залишалися бездиханні тіла... У 1943 році чотири рази на тиждень ця машина прибувала до Яру...

Залишки печей у Бабиному Яру

Документи свідчать

- ▣ У Державному архіві м. Києва збереглося власноручне свідчення-оригінал одного з киян, який перебував у концтаборі «Сирець», що розташовувався поруч з Бабиним Яром, інженера Попенка Григорія Олексійовича, який працював до війни в автомобільному технікумі. Його арештувало СД (гестапо), і він описав подробиці подій у таборі і Яру. Документ, який я тримав у руках, це відкритий біль і нерв очевидця, який докладно описав табір і те, як він з двома друзями-полоненими змогли втекти у німецькому автомобілі. У книзі я подаю його повністю* а тут зазначу, що автор описав садистські знущання над полоненими у таборі і про відлуння розстрілів Бабиного Яру. Полонених знищували щодня, всі знали, що кожного очікує смерть. Втеча Попенка з друзями коштувала табору смерті кожного десятого...

Трупы, вырытые на территории Сырецкого концлагеря. 1943 г.

Раскопки могил в Дробицком яру, г. Харьков. 1943 г.

**Залишки взуття і одягу мирних жителів,
розстріляних в Бабиному Яру. Київ, 1943 р.**

Факти свідчать

- ▣ Перед визволенням Києва від окупантів 300 полонених у кайданах під керівництвом фашистів «працювали» по відкопуванню трупів у Яру для спалення їх у печах, які також було споруджено у Яру з надгробків та огорож єврейського кладовища. Попіл від спалених людей відправляли залізницею як добрива для підвищення врожайності полів Фатерлянду...

Лариса Садовская, мать которой И.
Цейтлин (Садовская) погибла в
Бабьем Яру, на месте расстрела. 29
сентября 1950 г.

Пам'ятники, встановлені у Бабиному Ярі та поблизу нього

- У Бабиному ярі та поблизу нього встановлено 25 пам'ятників, зокрема:
- «Пам'ятник радянським громадянам та військовополоненим солдатам і офіцерам Радянської армії, розстріляним німецькими фашистами у Бабиному ярі», відкритий 2 липня 1976 р.
- Пам'ятник розстріляним євреям у вигляді менори, встановлений 29 вересня 1991 р., у 50-ту річницю першого масового розстрілу євреїв.
- Дерев'яний хрест у пам'ять про 621 розстріляного члена ОУН, встановлений 21 лютого 1992 р., у 50-ту річницю розстрілу Олени Теліги та її соратників.
- Хрест на місці розстрілу 6 листопада 1941 р. архімандрита Олександра (Вишнякова) та протоієрея Павла за заклики до спротиву німецьким окупантам. Встановлений у 2000 р.
- Пам'ятник розстріляним у Бабиному ярі дітям. Відкритий 30 вересня 2001 р. біля виходу зі станції метро «Дорогожичі».
- Камінь на місці, де передбачалося збудувати єврейський меморіальний центр. Закладений 29 вересня 2001 р., у 60-ту річницю першого масового розстрілу євреїв.
- Пам'ятник жертвам нацизму біля перетину вулиць Дорогожицької та Оранжевої, з символічним зображенням концтабору та написами «Пам'ять заради майбутнього» і «Світові, знівеченому нацизмом». Апостроф у слові «Пам'ять» зроблено у вигляді латинської літери «и» («українці») зі штампом «Ost» («остарбайтери»). Встановлений у 2005 р.
- Пам'ятник жертвам Куренівської трагедії 1961 року, встановлений у березні 2006 р., у 45-ту річницю катастрофи.
- Три могильних насипи над урвищем з чорними металевими хрестами, встановленими невідомим автором. На одному з хрестів напис: «И на этом месте убивали людей в 1941. Господи упокой их души».
- Пам'ятник підпільниці, Герою України Тані Маркус, встановлений у 2010 році на розі вулиць Дорогожицької та Олени Теліги

Пам'ятники у Бабиному Яру та на його околицях

ПАМ'ЯТНИК РАДЯНСЬКИМ ГРОМАДЯНАМ І ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ, РОЗСТРІЛЯНИМ НІМЕЦЬКИМИ ФАШИСТАМИ В БАБИНОМУ ЯРІ

МЕНОРА: ПАМ'ЯТНИК ЗНИЩЕНИМ У БАБИНОМУ ЯРІ ЄВРЕЯМ

Пам'ятники у Бабиному Яру та на його околицях

ПАМ'ЯТНИК ДІТЯМ,
ЗНИЩЕНИМ У БАБИНОМУ
ЯРУ

ХРЕСТ НА МІСЦІ РОЗСТРІЛУ
ПРАВОСЛАВНИХ
СВЯЩЕННИКІВ У ЛИСТОПАДІ
1941 Р.

Пам'ятники у Бабиному Яру та на його околицях

- ▣ 29 вересня 2009 р. в день пам'яті жертв Бабиного Яру в Києві з'явився новий пам'ятник. Скульптура зображує хлопчиська в старому зношеному одязі, який читає наказ гітлерівських окупантів для єврейського населення Києва з'явитися в Бабиному Яру, де і сталися масові розстріли киян.
- ▣ Пам'ятник знаходиться на перетині вулиць Фрунзе і Петропавлівської на Подолі; його автор – молодий скульптор Володимир Журавель. Композицію встановлено за рахунок коштів меценатів.

Свідчення очевидців

- По счастью — не для людей, конечно, но для истории, — подлости и жертвенности всегда поровну: бывало, что украинские и русские мужья шли в Бабий Яр вместе со своими женами-еврейками — и наоборот. Почти 600 киевлян — украинцев, русских, всего 13 национальностей — во время всей оккупации прятали евреев — выдавали за своих, подделывали документы, крестили (спасенных в Киеве — около тысячи, при обнаружении укрыватели вместе с жертвами подлежали расстрелу). Есть истории вообще библейские — о том, например, как украинский мальчик по своей воле пошел в Бабий Яр вместе с еврейской девочкой и ее мамой (от обоих детей остались только школьная фотография 40-го года). Или о том, как обрусевшая немка, учительница 25-й школы, прятала всю войну шестерых еврейских детей. «Что с ней потом было? — спрашиваю у Левитаса. — Она ведь спасла не только евреев, она свой народ спасла от позора». «Ну, жила после войны в Киеве, продолжала учить. О том, что она спасала, почти никто не знал — она сама ничего не рассказывала, и это можно понять».

Свідчення очевидців

- ▣ Есть: телецентр, стадион и спорткомплекс, построенные на территории разрушенного еврейского кладбища, неподалеку от Яра; недавно открытое здесь метро и давно открытый парк (где выгуливают собачек, где на скамейках режут колбасу и чистят рыбу к пиву, где целуются); постоянные дискуссии о том, этично ли что-либо строить в Бабьем Яру и даже перестраивать; несколько нереализованных проектов мемориала (один из них — семь огромных свечей, стоящих вокруг Яра). Родственники погибших, которые продолжают присылать в фонд «Память Бабьего Яра» новые имена и фамилии — для книги памяти. Я, уж простите, читал некоторые из них. Вот одно: «Здравствуйте, из моих родственников в Бабий Яр ушли: Гуревич Даня, Гуревич Шика, 35 лет, Гуревич Хана, 8 лет, дочь Дани и Шики, Гуревич...» — в графе «имя» прочерк и пояснение: «Девочка, имя дать еще не успели, было 8 дней. Погибла вся семья».